

Afgørelser – Reg. nr.: 01478.00

Fredningen vedrører: Havnbjerg Kirke

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet

**03-09-1952, 13-02-1951,
17-02-1951**

Kendelser

Deklarationer

FREDNINGSNÆVNET >

*Administrativt
Løst.*

REG. NR. 1478 23/9-57

Ejerlav Havnbjerg,
bind I, blad 47,
art.nr. 47 og 143,
sogn: Havnbjerg.
Fr. 17/1956.

U. Indledningsnævnet
for
Sønderborg amtsrådskreds.

F r e d n i n g s t i l b u d .

Undertegnede Havnbjerg sogneråd på Havnbjerg skoles vegne tilbyder herved som ejer af ejendommen indført i tingbogen for Havnbjerg bind I, blad 47, art.nr. 47 og 143, Havnbjerg ejerlav Havnbjerg sogn, at lade nedennævnte areal af art.nr. 47 og 143 frede :

Aralet beskrives saledes :

af art.nr. 47: parcelnumrene 42,43,44 og 45, kortblad 4, Havnbjerg, areal ifl. parcelbogsudskrift 4278 m².

af art.nr. 143: parcelnumrene 283/32, kortblad 4, Havnbjerg, areal ifl. tingbogen 600 m².

Fredningen har følgende omfang:

Arealerne må ikke bebygges eller beplantes midlertidig eller vedvarende, ligesom der heller ikke på arealerne må graves grus eller anbringes transformatorstationer, telefon- og telegrafmaster og lignende, derpå ej opættes skure, udsalgsteder, isboder, vogne til beboelse eller foretages opbevaring af redskaber eller lignende skønhedsforstyrrende genstande.

For så vidt angår parcel nr. 42 og 44 forbeholder ejeren sig dog ret til at opføre flere bygninger til brug for skolen.

For fredningen kræves ingen erstatning.

Sognerådet er inforstået med, at ovenstående fredningstilbud tinglyses på ovennævnte ejendom, dog uden udgift for sognerådet.

Påtaleberettiget i henhold til foranstående er fredningsnævnet for Sønderborg amtsrådskreds og Havnbjerg menighedsråd hver for sig.

* * * * *

Idet fredningsnævnet for Sønderborg amtsrådskreds modtager og godkender foranstående fredningstilbud, bestemmes det, at tilbudet skal tinglyses som servitut på ejendommen indført i tingbogen for Havnbjerg bind I, blad 47, art.nr. 47 og 143, Havnbjerg ejerlav og sogn.

Det fredede areal ses indtegnet på vedlagte kort af hvilken en genpart bades henlagt til akten.

Servituttet er oprykkende i videst muligt omfang.

Med hensyn til foranstående servitutter, byrder eller pantehaftelser af enhver art, henvises til vedhæftede tingbogsattest.

SOM EJER -.....

SOM EJER : Havnbjerg sogneråd, den 7/7 1952.

Nic.Schmidt - M.Matthiesen - Asmus Madsen - Math.Nissen.

Claus Christensen - Karl Thomsen - N.Nicolaisen.

At foranstående dokument er underskrevet af samtlige
sognerådsmedlemmer bekræftes:

Havnbjerg, den 7/7 1952 Nic. Schmidt.
sognerådsformand.

Der vides fra amterådets side intet at erindre imod at
lade de foran beskrevne arealer belægges med fredningsservi-
tut i overensstemmelse med tilbudet den 7. juli 1952.

SONDERBORG AMTSRÅD, den 22. juli 1952.

Kr. Hefslund Thomsen.

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERBORG AMTSRÅDSKREDS,
den 23. sept. 1952.

A. Blahr. / J.J.Bek. sekr.
formand.

Indført i dagbogen for retskreds nr. 93 og 94,

Sønderborg købstad k.v. og als herredes.

Sønderborg, den 23. sept. 1952. dagbog nr. 3336.

LYST TINGBOG : Havnbjerg bind I, blad 47, akt.skab B.II.¹.
afd. II nr. 4.

Bevnådt. / Philipson.
tingbogsfører

AFSKRIFTENS RIGTIGHED BEKRÆFTES :

Naturfredningsnævnet , den 25. sept. 1952.
for
Sønderborg amtsrådskreds.

A. Blahr
A. Blahr.
formand. / *J.J. Bek.*
J.J.Bek. sekr.

FREDNINGSNÆVNET >

1478

Ejerlav : Havnbjerg.
bind I, blad 12.
art.nr. 12, 109, og 143.
Havnbjerg sogn.

Naturfredningsnævnet
for
Sønderborg amtsrådskreds.

Fr. 17/1950.

F r e d n i n g s t i l b u d .

Undertegnede gårdejer Rasmus Raamussen, tilbyder herved som ejer af ejendommen indført i tingbogen for Havnbjerg bind I, blad 12, art.nr. 12, 109 og 143, Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg sogn, at lade nedenævnte areal af art.nr. 12 frede :

Aralet beskrives således :

- I. Nord for kirkostien ved Blamark (pare.nr.267/136, kortblad 4)
En brømme af parcel nr. 35, kortblad 4 langs med kirkegården og art.nr. 46 i en dybde af 60 mtr. i søtlig retning.
- II. Syd for kirkostien: en brømme af parcel nr.284/32, kortblad 4 i en dybde af 60 mtr. fra det nærmeste til kirkegården hørende areal samt i samme afstand fra parcel nr. 285/32's skel mod skolelødden, parcel nr. 42. Dog undtages arealet nærmest tingstedvej, ved hvilken kan tillades lav bebyggelse i en dybde af indtil 40 mtr., efter forældende forhandling med fredningsnævnet for Sønderborg amtsrådskreds, der kan kræve bygningstegning forelagt til godkendelse.

Fredningen har følgende omfang:

Arealerne må ikke bebygges eller beplantes midlertidigt eller vedvarende, ligesom der heller ikke på arealerne må graves grus eller anbringes transformatorstationer, telefon- og telegrafmaster og lignende, derpå og opættes skure, udsalgsteder, isboder, vogne til beboelse eller opbevaring af redskaber eller lignende skenhedsforstyrrende genstande.

For fredningen kræver jeg ingen erstatning.

Jeg er indforstået med, at ovenstående fredningstilbud tinglyses på min ovennævnte ejendom, dog uden udgift for mig.

Påtaleberettiget i henhold til foranstående er fredningsnævnet for Sønderborg amtsrådskreds og Havnbjerg menighedsråd hver for sig.

Idet fredningsnævnet for Sønderborg amtsrådskreds modtager og godkender foranstående fredningstilbud, bestemmes det, at til budet skal tinglyses som servitut på ejendommen indført i tingbogen for Havnbjerg bind I, blad 12, art.nr. 12, Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg sogn, areal ifl. tingbogen 36.9099 ha., der udgør et landbrug.

Det fredede areal ses indtegnet på vedlagte kort, af hvilken en genpart bedes henlagt til akten.

Servitutttet er oprykkende i videst muligt omfang.

Med hensyn til foranstående servitutter, byrder eller pantehaftelser af enhver art henvises til vedhæftede tingbogsattest.

SOM EJER : Havnbjerg, den 29. januar 1951.

Rasmus Rasmussen.

Dorothea Marie Rasmussen.

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERBORG AMTSRÅDSKREDS, den 13/2 1951.

formand ^{A. Elshø} for
naturfredningsnævnet.

/ J. J. Bek. sek.

Indført i dagbogen for retskreds nr. 93 og 94

Sønderborg købstad m.v. og Als herreder.

Sønderborg, den 15. febr. 1951 dagbog nr. 4708.

LYST TINGBOG : Havnbjerg bd. I, bl. 12, akt. skab B. II¹.

Besøgt.
tingbogsfører.

/ D. Philipsen.

AFSKRIFTENS RIGTIGHED BEKRÆFTES :

Naturfredningsnævnet
for
Sønderborg amtsrådskreds

, den 25. sept. 1952.

A. Elshø
formand.

J. J. Bek. sek.

FREDNINGSNÆVNET >

Statens - Læg.

REG. NR. 1478 17/11-51

Ejerlav : Havnbjerg.
Bind I, blad 41,
art.nr. 46.
Havnbjerg sogn.
Fr. 17/11 1950.

Naturfredningsnævnet
for
Sønderborg amtsrådskreds.

F r e d n i n g s t i l b u d .

*****

Undertegnede menighedsrådet for Havnbjerg sogn tilbyder her- ved som ejer af ejendommen indført i tingbogen for Havnbjerg bind I, blad 41, art.nr. 46 og Havnbjerg bind I, blad 40, art. nr. 45, Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg sogn, at vi lade nednævnte areal af art.nr. 45 og 46 frede :

Aralet beskrives således :

Fredningen omfatter hele parcel nr. 282/46, kortblad 4 (en del af art.nr.46) dog med undtagelse af arealet ved Tingstedvej, hvor lav bebyggelse kan tillades i en dybde af indtil 40 mtr. efter forudgående forhandling med fredningsnævnet for Sønderborg amts- rådskreds, der kan kræve bygningstegning forelagt til godkendelse.

Af art.nr. 45 omfatter fredningen kun parcel nr. 41, kortblad 4, d.v.s. ca. 780 m² vest for kirken.

Fredningen har følgende omfang :

Arealerne må ikke bebygges eller ^Xbeplantes midlertidigt eller vedvarende, ligesom der heller ikke på arealerne må graves grus eller anbringes transformatorstationer, telefon- og telegrafma- ster og lignende, derpå ej opsættes skure, udsalgsteder, isboder, vogne til beboelse eller opbevaring af redskaber eller lignende skønhedsforstyrrende genstande.

Så længe det pågældende areal administreres af de kirkelige myndigheder, træffer kirkeministeriet dog efter indhentet erklæ- ring fra fredningsnævnet afgørelse om nyplacering af bygninger på det nævnte areal og tillige om selve byggeplanen for disse, samt angående beplantning af realet af hensyn til fremtidig ind- dragning under kirkegården.

Y-NB. Som tidligere anført agter menighedsrådet at udvide kirkegår- den med ca. 1 ha. mellem kirkevejen og vejen til den vestlige indgang. Denne udvidelse ønskes til sin tid midlertidigt beplantet.

For fredningen kræver jeg ingen erstatning.

Jeg er indforstået med, at ovenstående fredningstilbud ting- lyses på min ovennævnte ejendom, dog uden udgift for mig.

Påtaleberettiget i henhold til foranstående er fredningsnæv- net for Sønderborg amtsrådskreds og Havnbjerg menighedsråd hver for sig.

*****

Idet fredningsnævnet for Sønderborg amtsrådskreds modtager og godkender foranstående fredningstilbud, bestemmes det, at tilbudet

skal tinglyses som servitut på ejendommen indført i tingbogen for Havnbjerg bind I, blad 41, art.nr. 46, og Havnbjerg bind I, blad 40, art.nr. 45, Havnbjerg ejerlav og sogn.

Det fredede areal ses indtegnet på vedlagte kort, af hvilken en genpart bedes henlagt til akten.

Servitutten er oprykkende i videst muligt omfang.

Med hensyn til foranstående servitutter, byrder eller pantehaftelser af enhver art henvises til vedhæftede tingbogsattest.

SOM EJER : Havnbjerg menighedsråd, den 15. febr. 1951.

Cl.Clausen, kirkeværge. Georg Cords. Hans J.Schmidt.
Jakob Jørgensen. Andr. Jacobsen. L.Frederiksen.
Hans Jørgensen.

Menighedsrådets medlemmers underskrift attesteres. 15/2 51.
T.R.Nehm, sognepræst, fmd.

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERBORG AMTSRÅDSKREDS, den 17. febr. 1951.

A. Blahr.
formand.

/ J.J.Bek. sekr.

Indført i dagbogen for retskreds nr. 93 og 94,
Sønderborg købstad m.v. og Als herreder.

Sønderborg, den 22. novbr. 1951 dagbog nr. 3683.

LYST TINGBOG: Havnbjerg bind I, blad 40, akt.skab B.II¹.

Havnbjerg bind I, blad 41, " " "

afd.II hhv. nr. 1 og 6. Kirkeministeriets skrivelse af
18.V.1951- j.nr. 2.g.449 er forevist.

Bswadt.
tingbogsfører.

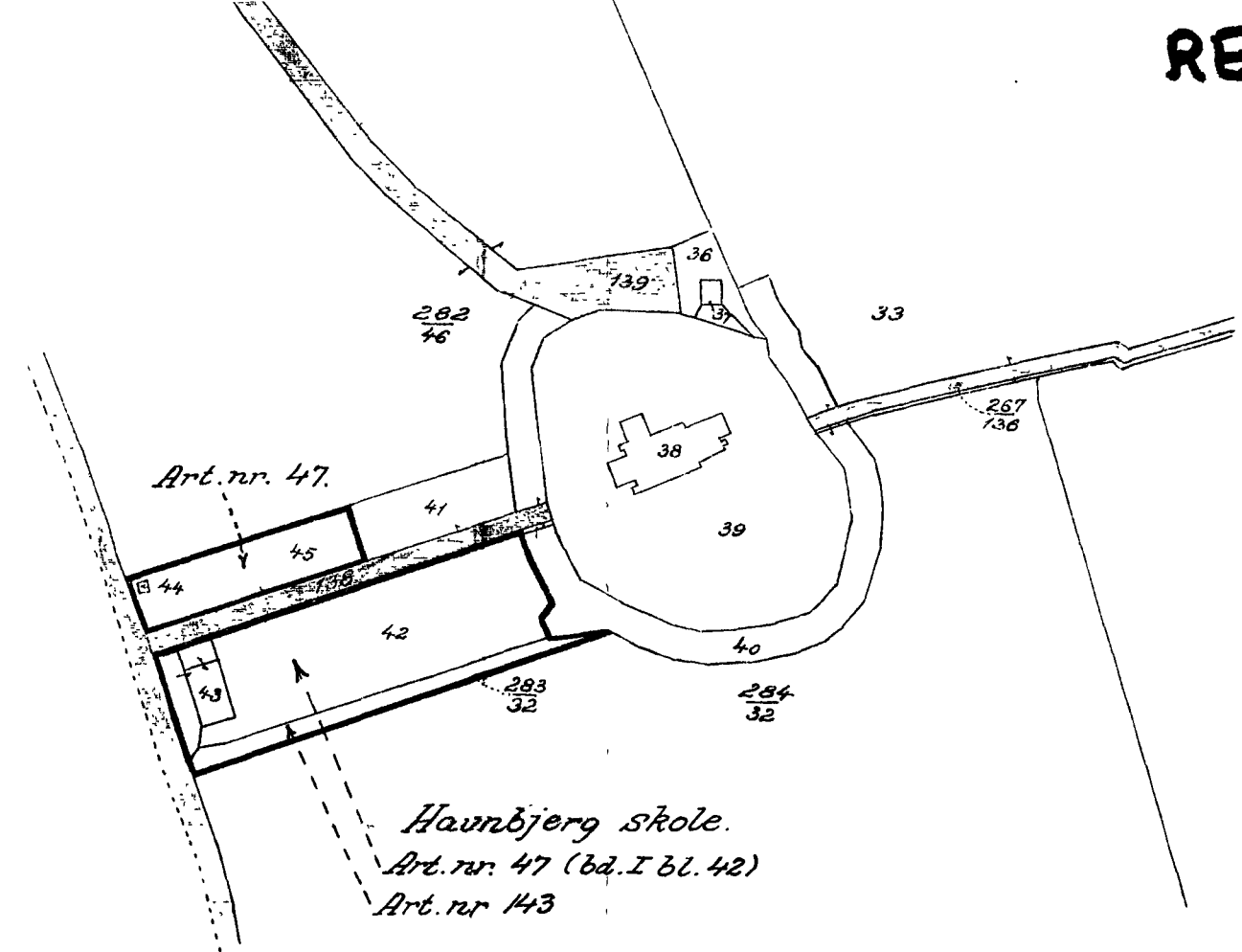
/ D.Philipsen.

AFSKRIFTENS RIGTIGHED BEKRÆFTES :

Naturfredningsnævnet , den 25. sept. 1952.
for
Sønderborg amtsrådskreds.

A. Blahr
A. Blahr.
formand.

J.J. Bek
J.J.Bek. sekr.

= HAVNBJERG KIRKE =

FREDNINGSNÅVNET FOR SØNDERBORG
AMTSRÅDSKREDS

Fr. 17/50 = Havnbjerg sogneråd
=====

Havnbjerg skole.
Art. nr. 47 (bd. I bl. 42)
Art. nr. 143

Afrids efter Matrikulskortet

omfattende

Art. *en del af Havnbjerg* Ejerlav (Tingbog Bind — Blad —),

Havnbjerg Sogn,

Sønderborg Amtsrådsreds

der ifølge Matrikulens Dokumenter tilhører

*På nærværende afrids efter matrikelkortet
er det ved deklaration af
fredede areal skygget med en rød linie.*

Amtslandinspektør.

Kortdistrikt: *Havnbjerg.*

Sønderborg, den *25. febr.* 1950 .

Kortblad: *4.*

Amtslandinspektøren

Maalestoksforhold ca. 1: *2000.*

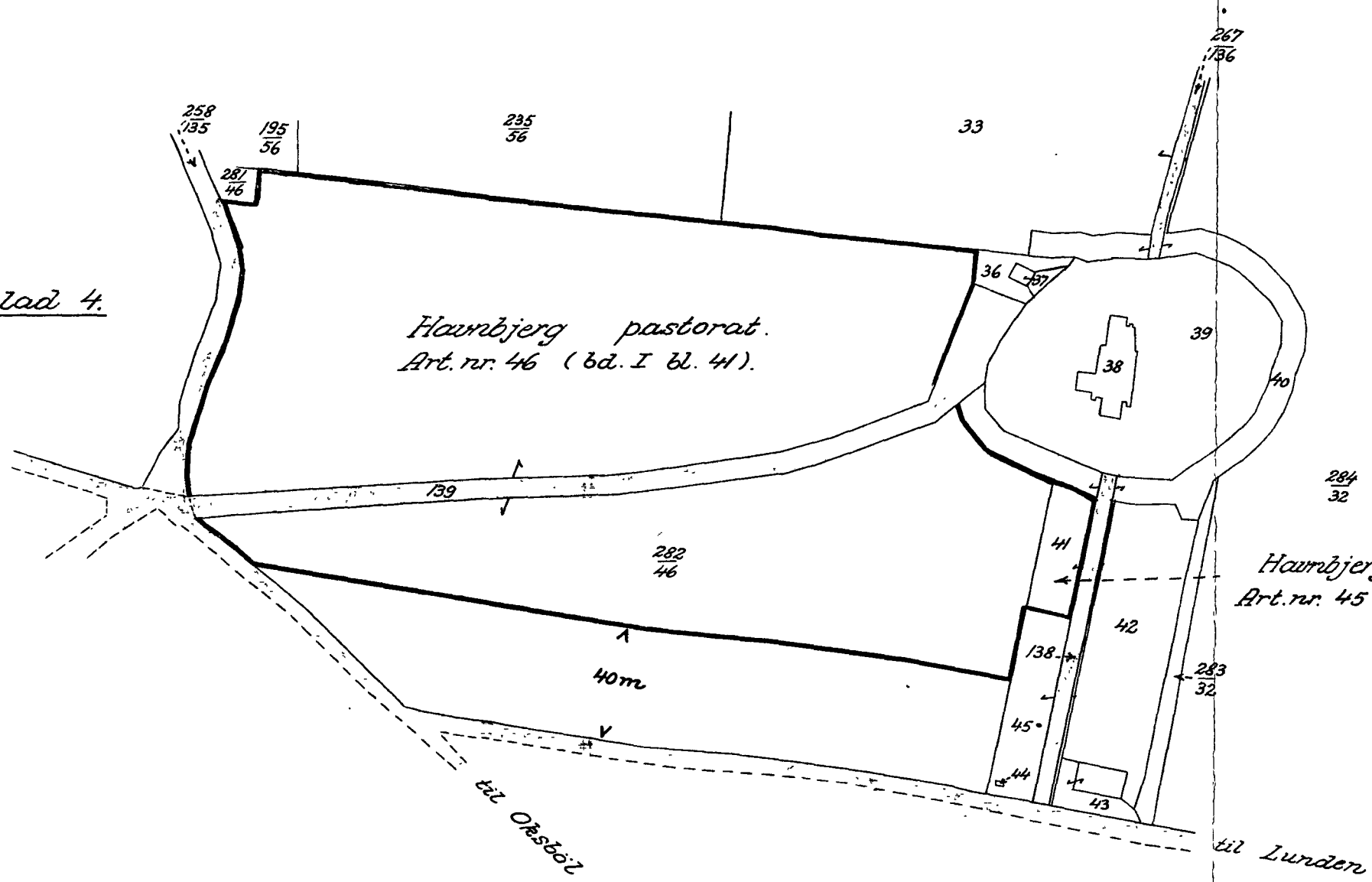
[Handwritten signature]

E. J. Nr. *19* 1950.

Gebørfri i h.t. § 33 i lov nr. 140 af 7/5-37.

Kortblad 4.

= HAVNBJERG KIRKE =

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERBORG
AMTSRÅDSKREDS.

Fr. 17/50= Havnbjerg menighedsråd.

ART. NR.

SOGN: *Havnbjerg.*

HERRED: *Als Nørre.*

AMT: *Aabenraa - Sønderborg.*

~~Areal ifølge matriklen~~

Afrids efter matrikelkortet
Udfærdiget i anledning af naturfredning.

Amtslandinspektøren i Sønderborg,

den 18. dec. 1950.

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
Amtslandinspektør

På nærværende afrids efter matrikelkortet er
det ved deklaration af fredede
areal skygget med en rød linie.

Målforshold 1: 2000.

Gebyrfri i h.t. § 33 i lov nr. 140 af 7/5. 1937.

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 01478.00

Dispensationer i perioden: 22-03-1954 - 07-06-1983

U D S K R I F T
A F
M E D L E G E L S E N F O R N A T U R F R E D N I N G S N Æ V N E T
F O R
S Æ N D E R B O R G A M T S R Å D S K R E D S

Ar 1954, den 22. marts afholdt fredningsnævnet for Sønderborg amtsrådskreds møde ved Havnbjerg kirke. Nævnet bestod af formanden, dommer A. Blahr, Sønderborg, og af suppleanten for Havnbjerg sogn, forstelsler Pjølking, Havnbjerg.

Der foretoges kl. 13,30:

Fr. 12/53:

Opførelse af en masttransformatorstation på de fredede arealer ved Havnbjerg kirke.

For prøvetilligget mødte arkitekt E. Meyling.

For menighedsrådet for Havnbjerg sogn mødte formanden, sognepræst F.H.S. Mohr, og kirkeværgen, Claus Glansen, Havnbjerg.

For S.I.A.A. mødte direktør E. Hansen.

Efter at nævnet ved de møde havde besluttet den opførte transformatorstation på A-mast, vedtoges det at flytte den helt bort fra kirken til et sted beliggende på den Havnbjerg kommunes tilhørende skolegrund, art. 145 Havnbjerg, ca. 35 m øst for dette art.nr. ^{syd-} vestlige hjørne.

Der toges for behold om idrædsomt areal fra Havnbjerg sogn og på kommunens vegne.

De for menighedsrådet mødende erklærede at have fuldragt fra menighedsrådet til at træffe afgørelse i sagen.

Sagen sluttet.

A. Blahr. Pjølking.

offr./
MS

UDSKRIFT TILS NATIONALE BOKHÅNDEL.

Naturfredningsnævnet
for
Sønderborg amtsrådskreds

den 30. marts 1954.

Mohr

20/9 73

U d s k r i f t

af

forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet i Sønderborg.

År 1973 den 20. september holdt nævnet møde. Nævnet bestod af formanden, civildommer F. Ryhave og det amtsrådsvalgte medlem, lærer Edgar Andersen, Visby.

Der foretoges:

j.nr. 169/73

Høring fra Nordborg kommune om tilladelse til opførelse af en tilbygning til ejendommen matr. nr. 182 Havnbjerg (Skolevej 17) tilhørende Waldemar Jørgensen.

- kirkefredning -

Der fremlagdes skrivelse af 26. juli 1973 fra Nordborg kommune vedlagt bygningstegning og beliggenhedsplan. Skrivelsen bærer påtegningsskrivelse af 14. august 1973 fra Danmarks Naturfredningsforenings/lokal-komité i Sønderborg- og af 1. september 1973 fra Havnbjerg menighedsråd.

Nogle ældre sager - reg. nr. 77 - om fredning ved Havnbjerg kirke var tilstede.

Landinspektør P. Petersen, fredningsplanudvalget var tilstede.

Under hensyn til, at det til nævnet er oplyst, at projektet ikke vil gribe generende ind i det smukke udsyn fra Skolevej op imod Havnbjerg kirke, er der enighed mellem de 2 tilstedeværende medlemmer af nævnet om, at der ikke fredningsmæssigt er noget til hinder for det ansøgte.

Sagen udsat til indhentelse af erklæring fra det for Nordborg kommune valgte medlem pedelmedhjælper Willy Jønsson, Th. Brorsonsvej 90 Nordborg.

Således passeret

Ryhave.
formand.

STATENS NATURFREDNINGS-
OG LANDSKABSKONSULENT

- 1 OKT. 1973

/ I. Wandel.
sekretær.

U d s k r i f t
af
forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet i Sønderborg.

År 1973 den 27. september foretog formanden, dommer Ryhaves
suppleant, retsassessor R. Lind følgende sag på domhuset i Sønderborg.

Der foretoges: j.nr. 169/73 - fortsat -

Det tidligere fremlagte samt udskrift vedrørende nævnets møde
den 20. ds. var tilstede.

Endvidere fremlagdes skrivelse af 26. september 1973 fra pedel-
medhjælper Willy Jønsson, Nordborg, som har tilsluttet sig formandens
og det amtsrådsvalgte medlems opfattelse.

Der er herefter enighed i nævnet om, at der ikke fredningsmæssigt
er noget til hinder for opførelse af den ansøgte tilbygning.

Sagen sluttet.

Således passeret.

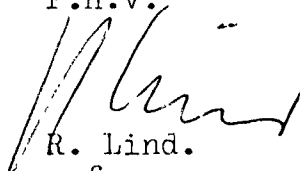
R. Lind
fg.

/ J. Wandel.
sekretør.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Fredningsnævnet
i Sønderborg , den 27. september 1973

P.n.v.

R. Lind.
fg.

Naturfredningsnævnet for Sønderjyllands
amts sydlige fredningskreds
Dommerkontoret i Tønder
Nørregade 31 - 6270 Tønder - Telef 04 - 72 22 05

År 1983 den 7. juni foretog retsassessor Iversen følgende sag på
Dommerkontoret i Tønder.

J.nr. 77/83

Etablering af oplagsplads matr.
nr. 47 Havnbjerg, tilhørende
Nordborg Kommune
Kirkeomgivelsesfredning af 23.
september 1952.

Der fremlagdes skrivelse af 8. december 1982 med bilag fra Havnbjerg
Menighedsråd og med bl.a. påtegninger af 22. januar 1983 fra landskabsar-
kitekt I.P.Junggreen Have og af 25. maj 1983 fra Sønderjyllands Amtsråd
(j.nr. 8-70-521-523-9/83).

Af sagens oplysninger fremgår bl.a.,

at Havnbjerg Menighedsråd har mulighed for af Nordborg Kommune at købe
300-400 kvm af ovennævnte ejendom, der grænser op til kirkegården tæt
ved redskabsrummet, og som agtes anvendt til oplagsplads for materialer,
der anvendes på kirkegården, og til affaldsmødding,

at eksisterende affaldsmødding er placeret få meter fra indgangen til kir-
kegården,

at det ansøgte er beliggende indenfor et areal ved Havnbjerg kirke, som er
fredet ved deklaration af 23. september 1952, hvorefter der på arealet
bl.a. ikke må opføres bygninger eller ske beplantning, ligesom der ikke
må foretages opbevaring af redskaber eller lignende skønhedsforstyrrende
genstande. Dog er der taget forbehold om ret til opførelse af bygninger
til brug for skolen,

at det ønskede areal mod nord og syd er afgrænset af tjørnehegn og mod vest
ind mod kirkegården af en række lindetræer,

at landskabsarkitekt I.P. Junggreen Have som kirkegårdskonsulent for Haders-

anbefalet

lev stift efter besigtigelse har ~~anbefalet~~ menighedsrådets køb af det omhandlede areal, og

at fredningsafdelingen indstiller, at der meddeles dispensation til den ønskede oplagsplads på betingelse af, at den eksisterende beplantning bibeholdes, og at en plan over arealets anvendelse forelægges fredningsnævnet til godkendelse forinden ibrugtagning.

Som påtaleberettiget i henhold til fredningsdeklaration meddeler fredningsnævnet herved dispensation til den ansøgte oplagsplads m.v. på det omhandlede areal på de af fredningsafdelingen ovenfor anførte to betingelser.

O. Iversen

suppl.

/hc

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Overfredningsnævnet, Amaliegade 13, 1256 København K. af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Overfredningsnævnet, kan dispensationen udnyttes.

**Fredningsnævnet for Sydjylland
Sydlig del**

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 79 13 66 77
Fax 75 13 69 69
E-mail:
esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

23. juli 2013
Fredningssag 24/2013

J. nr.: 24/2013: Ansøgning om dispensation til at opføre en garage mv. på ejendommen matr. nr. 181 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg.

Fredningsnævnet har den 22. maj 2013 ved brev af samme dato fra Sønderborg Kommune modtaget en ansøgning fra Marc Holm Hansen, Skolevej 15, Havnbjerg, om dispensation til at opføre en garage på 6,2 x 8 m på ejendommen matr. nr. 181 Havnbjerg ejerlav, Havnbjerg, at lægge et nyt teglrødt tag på beboelseshuset på ejendommen, at montere 3 Velux-tagvinduer i tagfladen og at udnytte loftsetagen. Taghøjden øges ikke i forbindelse med udskiftningen af taget.

Det fremgår af et luftfoto af Marc Holm Hansen grund, at garagen skal opføres ud mod Skolevej.

Ejendommen ligger nordvest for Havnbjerg Kirke.

Der er den 22. november 1951 på blandt andet arealerne vest og nordvest for kirken tinglyst en fredningsdeklaration for at sikre indsigten til og udsigten fra kirken.

Det fremgår af fredningsdeklarationen, at de fredede arealer ikke må bebygges eller anbringes skønhedsforstyrrende genstande på de fredede arealer.

Fredningsnævnet skal ikke behandle spørgsmålet om udnyttelsen af beboelseshusets loftsetage, men skal alene tage stilling til, om der kan meddeles Marc Holm Hansen dispensation til at opføre garagen, at lægge et nyt tag på beboelseshuset og at montere Velux-vinduer i den sydvendte tagflade.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Marc Holm Hansen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at gennemføre projektet på de vilkår, der fremgår under afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund:

Menighedsrådet for Havnbjerg sogn pålagde den 15. februar 1951 flere ejendomme omkring Havnbjerg Kirke en deklARATION – en såkaldt Exnerfredning – for at sikre indsigten til og udsigten fra Havnbjerg Kirke.

Fredningen har ifølge deklARATIONEN følgende omfang:

”Arealerne må ikke bebygges eller beplantes midlertidigt eller vedvarende, ligesom der heller ikke på arealerne må graves grus eller anbringes transformatorstationer, telefon- og telegrafmaster og lignende, derpå ej opsættes skure, udsalgssteder, isboder, vogne til beboelse eller opbevaring af redskaber eller lignende skønhedsforstyrrende genstande...”

Deklarationen blev godkendt af Fredningsnævnet den 17. februar 1951.

Marc Holm, der ejer ejendommen Skolevej 15, Havnbjerg – matr. nr. 181 Havnbjerg – har den 27. april 2013 ansøgt Sønderborg Kommune om tilladelse til at opføre en 6,2 meter x 8 meter stor garage ud mod Skolevej og at lægge rødt tegltag på beboelseshuset, der er opført på ejendommen, og at montere 3 loftsvinduer i tagetagen.

Det fremgår af et luftfoto og et rids over garagebygningen, at bygningen skal opføres sydøst for beboelseshuset, at garagebygningens facade - gavl - mod Skolevej bliver 6,2 meter, at garagen bliver 8 meter dyb, at der i garagens facade mod nord skal monteres 2 porte, at der i gavlen mod Skolevej skal monteres 2 vinduer, at facaden mod syd bliver uden vinduer, og at der i gavlen mod øst skal monteres en dør.

Det fremgår af beskrivelsen af garagebygningen, at bygningen skal opføres på et træskelet, der skal beklædes med vandretliggende sorte ”Ivarplanker”, og at taget, der skal have en hældning på 15 grader, skal udføres i rødt tegl.

Det fremgår af et rids over beboelseshuset, at taget skal udskiftes med et rødt tegltag, og at der i tagets sydvendte tagflade skal monteres 3 Velux-tagvinduer med målene 78 x 180 centimeter.

Sønderborg Kommune har med brev, dateret den 22. maj 2013, sendt ansøgningen til Fredningsnævnet, fordi Marc Holms ejendom ligger inden for det område, der er omfattet af deklARATIONEN, der er oprettet den 15. februar 1951.

Sønderborg Kommune har anført blandt andet i brevet, at kommunen har vurderet, at opførelsen af garagen og ombygningen af beboelseshuset ikke vil påvirke området væsentligt, fordi garagen skal opføres inden for den eksisterende bebyggelse, herunder at garagen skal opføres ”længst væk fra kirken”, og at tagvinduerne indpasses fint i husets tagflade. Sønderborg Kommune har tilføjet, at beboelseshuset er en del af en samlet husrække, som har eksisteret i omkring 60 år.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnet har ved brev af 3. juni 2013 anmodet Sønderborg Kommune, Naturstyrelsen, København, Naturstyrelsen Sønderjylland, Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Havnbjerg Sogns menighedsråd, Sønderborg Provsti, Haderslev Stift, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening og Friluftsrådet om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med svarfrist senest den 21. juni 2013.

Friluftsrådet har i en mail sendt den 11. juni 2013 meddelt, at rådet ikke

”kan gå ind for, at der gives tilladelse til, at Marc Holm Hansen kan opføre en garage på Skolevej 15 i Havnbjerg, idet vi mener, at det strider mod den tinglyste fredningsdeklaration...

Vedr. dispensation til at lægge et nyt tag på beboelseshuset og montere Velux-vinduer, er Friluftsrådet indforstået hermed, når tagstenene får samme farve som de nuværende, og at tagvinduernes rammer udføres i afdæmpede farver, og at glasset i vinduerne er antirefleksbehandlet”

Havnbjerg Menighedsråd har i en mail, sendt den 17. juni 2013, oplyst, at der mangler højdekurver på de kort, der er medsendt ansøgningen, og at kurverne viser, at Havnbjerg Kirke ligger i kote 36 – svarende til ca. 25 meter over bebyggelsen på Skolevej.

Menighedsrådet har herefter anført, at opførelsen af garagen og oplægningen af et nyt tag på beboelseshuset ikke vil være til gene for indsigten til og udsigten fra kirken og kirkegården. Menighedsrådet har derfor ingen indvendinger mod projektet.

Haderslev Stift har i et brev af 20. juni 2013 oplyst, at stiftsøvrigheden har indhentet udtalelser fra den kgl. bygningsinspektør Niels Vium og kirkegårdskonsulent Preben Skaarup.

I udtalelsen fra kgl. bygningsinspektør Niels Vium til Haderslev Stift fremgår blandt andet, at Marc Holm Hansens ejendom ligger et ”godt stykke” nordvest for Havnbjerg kirke. Ændringerne vil derfor ikke medføre indgreb i kirkens næromgivelser herunder indsynet til kirken eller udsynet fra kirkegården.

Kirkegårdskonsulent Preben Skaarup har i sin udtalelse til Haderslev stift oplyst, at beboelseshuset indgår i en husrække langs Skolevej, der ligger nedenfor den højtliggende kirke. Det er derfor kirkegårdskonsulentens vurdering, at garagen og tagomlægningen ikke vil have nogen indflydelse på oplevelsen af Havnbjerg kirke i landskabet.

Haderslev stift har på baggrund af udtalelserne fra kgl. bygningsinspektør Niels Vium og kirkegårdskonsulent Preben Skaarup anført, at opførelse af en garage og oplægning af et nyt tegtag med 3 tagvinduer på beboelseshuset ikke vil medføre indgreb i Havnbjerg kirkes nære omgivelser, hverken indsynet til kirken eller udsynet fra kirken. Stiftsøvrigheden har derfor ikke bemærkninger til, at der meddeles dispensation til projektets gennemførelse.

Museum Sønderjylland har i en mail af 4. juni 2013 oplyst, at museet ikke har bemærkninger til ansøgningen.

Danmarks Naturfredningsforening har i en mail af 17. juni 2013 oplyst, at foreningen ikke har bemærkninger til ansøgningen. Det beror blandt andet på

”...

hensyn til at Skolegade ligger ved foden af bakken op mod kirken og at den nuværende bebyggelse allerede skjuler indsigten til kirken

...
samt fredningens accept af bebyggelse langs Skolevej...”

Fredningsnævnets afgørelse

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Det er formålet med fredningen af Havnbjerg kirkes omgivelser at sikre kirkens frie beliggenhed ved at fastholde et frirum i kirkens nærmeste omgivelser, samt at sikre indsigten til og udsigten fra kirken og kirkegården. Det indebærer navnlig, at indsigten til kirken, set fra såvel nære som fjerne omgivelser, skal bevares.

Det følger af fredningsdeklarationen, at de fredede arealer omkring kirken ikke må bebygges, så udsigten til kirken ødelægges midlertidigt eller vedvarende.

Marc Holm Hansen hus ligger nordvest for og nedenfor kirken og indgår i bebyggelsen langs Skolevej, der er ca. 60 år gammel.

På baggrund af udtalelserne fra navnlig den kongelige bygningsinspektør og kirkegårdskonsulenten vurderer Fredningsnævnet, at hverken omlægningen af taget med et nyt tegltag eller opførelse af garagen vil få betydning for kirkens beliggenhed samt for indsigten til og udsigten fra kirken og kirkegården.

Fredningsnævnet vurderer derfor, at det ikke strider mod formålet med fredningen af kirkens omgivelser at meddele Marc Holm Hansen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at omlægge taget med et nyt rødt tegltag, at montere 3 Velux-vinduer i beboelseshusets sydvendte tagflade, og at opføre garagen, men på vilkår,

at garagen opføres på grunden som vist på det luftfoto, der er vedhæftet denne afgørelse,

at garagen opføres i overensstemmelse med den tegning, der er vedhæftet denne afgørelse,

at garagens facader udføres i sorte Ivarplanker og taget i rødt ikke glaseret tegl,

at taget på beboelseshuset udføres i rødt ikke glaseret tegl,

at tagvinduernes rammer udføres i sort materiale,

at tagvinduernes glas er antirefleksbehandlet eller ikke reflekterende,

og

at byggeaffald fjernes fra det fredede område, når garagen tages i brug.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøankenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

Modtageren af afgørelsen,
ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
en berørt nationalparkfond,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Hvis klagefristen udløber en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klage skal indsendes til Fredningsnævnet, c/o Retten i Esbjerg, Dokken 1, 6700 Esbjerg, som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr til Naturklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling.

Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

1. klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2. klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3. klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f. eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast til partshøring.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet.

Byggeriet må ikke påbegyndes, før klagefristen er udløbet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 23. juli 2013

Margit Ø. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til.

Sønderborg Kommune, post@sonderborg.dk

Sønderborg Kommune jfri@sonderborg.dk

Naturstyrelsen/København, nst@nst.dk

Naturstyrelsen Sønderjylland, sdj@nst.dk

Kulturstyrelsen, ka@kulturstyrelsen.dk

Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk

Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening/Sønderborg, soenderborg@dn.dk

Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, famham@live.dk

Dansk Ornitologisk Forening, soenderborg@dof.dk

Friluftsrådet/Sønderjylland, soenderjylland@friluftsradet.dk

Friluftsrådet/Sønderborg, ecmatzen@privat.dk

Havnbjerg Sogns menighedsråd c/o formanden Gunver Øvre, oevre@danbonet.dk

Sønderborg Provsti, soenderborg.provsti@km.dk

Haderslev Stift, kmhad@km.dk

Marc Holm Hansen, marc@mheltekniq.dk

**Fredningsnævnet for Sydjylland
Sydlig del**

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 9968 8800

E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

1.februar 2017
FN SJS 1/2017

J.nr.: FN SJS 1/2017: Ansøgning om opførelse af ny mandskabsbygning ved Havnbjerg Kirke, Kirkebakken 1, Havnbjerg, 6430 Havnbjerg, matr.nr. 45, Havnbjerg Ejerlav, Havnbjerg

Fredningsnævnet har den 4. januar 2017 modtaget en ansøgning fra arkitekt Mia Rahbek Andersen på vegne Havnbjerg sogns menighedsråd om opførelse af ny mandskabsbygning ved Havnbjerg Kirke, Kirkebakken 1, Havnbjerg, 6430 Havnbjerg, matr.nr. 45, Havnbjerg Ejerlav, Havnbjerg.

Der er den 22. november 1951 på blandt andet arealerne vest- og nordvest for kirken tinglyst en fredningsdeklaration for at sikre udsigten til og udsigten fra kirken. Det fremgår af fredningsdeklarationen blandt andet, at de fredede arealer ikke må bebygges.

Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles dispensation til at opføre mandskabsbygningen.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 19. januar 2017, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

Fredningsnævnet, der ikke skal behandle spørgsmålet om indretningen af mandskabsbygningen, har besluttet at meddele Havnbjerg sogns menighedsråd dispensation til at opføre mandskabsbygningen på nærmere anførte vilkår. Begrundelsen fremgår under afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens baggrund:

Der er den 22. november 1951 på blandt andet arealerne vest og nordvest for kirken tinglyst en fredningsdeklaration for at sikre udsigten til og udsigten fra kirken.

Det fremgår af fredningsdeklarationen, at

” ...

arealerne må ikke bebygges eller beplantes midlertidigt eller vedvarende, ligesom der heller ikke på arealerne må graves grus eller anbringes transformatorstationer, telefon- og telegrafmaster og lignende, derpå ej opsættes skure, udsalgssteder, isboder, vogne til beboelse eller opbevaring af redskaber eller lignende skønhedsforstyrrende genstande...”

Fredningsnævnets behandling af sagen

Det fremgår af ansøgningen, at mandskabsbygningen ønskes opført nord for kirken. Bygningen ønskes opført som et fuldmuret hus med vandskurede vægge. Taget skal være med blådæmpede tegl ligesom på kirken. Den eksisterende mandskabsbygning ønskes nedrevet og fjernet. Den gamle graverbygning på grunden nord for kirken er som et led i projektet blevet revet ned efter indhentet nedrivningstilladelse. Den nye mandskabsbygning ønskes opført som et længehus nord for kirken og vil få et samlet areal på 114 m² og vil bestå af et redskabsrum, omklædningsrum, toiletter, bad, frokoststue og kontor.

Den Kgl. Bygningsinspektør Camilla Løntoft Nybye har den 20. oktober 2016 blandt andet skrevet:

”...

Forslaget, som har været drøftet ved et konsulentbesøg, vil være en stor gevinst for kirkens omgivelser, der skæmmes noget af den eksisterende bygning.

Forslaget kan anbefales med følgende bemærkninger.

...

Vi har tidligere talt for, at man bevarer hækken og lader den passere helt eller delvis forbi bygningens gavl. Såfremt man har overvejet forslaget og fundet vægtige grunde til at lave det ret store hul i hækken, skal vi ikke taler yderligere imod det.”

Nationalmuseet ved museumsinspektør Nils Engberg har i mail af 20. december 2016 blandt andet skrevet:

”...

Vedr. det arkitektoniske udtryk i den nye mandskabs- og redskabsbygning og dens funktionalitet henviser museet til udtaleler fra henholdsvis Den kgl. Bygningsinspektør og kirkegårdskonsulenten.

Set ud fra den kirkelige kulturarv, der vedrører kirken i landskabet, herunder indsyn til og udblik fra kirken kan forslaget kraftigt anbefales. Kirken ligger højt i landskabet og har bevaret sin oprindelige og meget karakteristiske kirkegård med rundet afslutning ud mod omgivelserne. Med nedlæggelse af den eksisterende mandskabsbygning og den tilhørende materialeplads bliver den fine kirkegårdsafgrænsning mod vest genetableret. Det er museets vurdering, at den nye mandskabs- og redskabsbygning med tilhørende materialeplads ikke vil belaste indblik fra og udsyn mod nord. Nærmest tværtimod.

Nationalmuseet kan således anbefale projektforslaget til godkendelse med den ene bemærkning, at der vil være arkæologiske interesser at varetage i forbindelse med de gravearbejder, som er en forudsætning for projektet. Både vedr. nedrivninger og nybygninger samt etablering af ny materialeplads. Da aktiviteterne sker udenfor kirkegårdens område, hvor arkæologien hører under Museum Sønderjyllands ansvar, bør der hurtigst muligt rettes henvendelse til museet, for med dem nærmere at aftale omfanget af den arkæologiske indsats.”

Haderslev Stift har i mail af 21. december 2016 blandt andet skrevet:

”Stiftsøvrigheden har ingen bemærkninger i forhold til indsigten til og udsynet fra Havnbjerg kirke.

Stiftsøvrigheden tilslutter sig konsulenternes bemærkninger og anbefaler, at de overvejes.”

Kirkegårdsconsulent Preben Skaarup har i en mail af 10. januar 2017 skrevet:

”Det vil i sig selv være en stor gevinst, at få fjernet den nuværende graverbygning, som det overbevisende er illustreret i projektmappen fra arkitekterne.

Den skitserede nye graverbygning løser opgaven fint og ordentligt, og projektet kan anbefales med en enkelt bemærkning:

Bemærkningen handler om det ret store terrænspring, som optages i bygningens redskabsrum, der får en ekstra stor rumhøjde, uden at denne udnyttes praktisk. Terrænforskellen bør søges gjort mindre, hvis dette kan ske, uden at det går ud over adgangen til materialepladsen.

Projektet anbefales til godkendelse.”

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 19. januar 2017, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

I mødet deltog formanden, retspræsident Margit Ø. Laub, Esbjerg, det ministerudpegede medlem Kjeld Thamdrup og det kommunalt udpegede medlem Ole Stenshøj. Endvidere deltog Gitte Andreasen og Line Stephansen på vegne Sønderborg Kommune, Birger Jønsson på vegne Friluftsrådet, Carsten Porskrog Rasmussen på vegne Museum Sønderjylland, arkitekt Mia Rahbek Andersen, Morten Hørlyck på vegne Byck ApS, Cathrine Lerche Ellens på vegne Haderslev Stift og Erik Breum på vegne provstiudvalget. Derudover deltog følgende medlemmer af menighedsrådet, formand Preben Valdemar Jensen, næstformand Hans Jørgen Jacobsen, Margot Munk Jacobsen, Helge Frederiksen, Andreas Schmidt og Christen Skov Matthiesen.

Fredningsnævnets formand redegjorde for ansøgningen og de relevante dele af fredningsbestemmelserne.

Arkitekt Mia Rahbek Andersen redegjorde for ansøgningen. Hun anviste det sted, hvor den nye mandskabsbygning ønskes opført. På det pågældende areal har der tidligere ligget en graverbygning, der er nedrevet efter indhentet nedrivningstilladelse. Det konkrete projekt er et endeligt projekt med den bemærkning, at tegninger viser en placering, hvorefter hækken mod vest ville skulle fjernes. Man er nu blevet enige om at placere den nye mandskabsbygning et par meter længere mod øst, således at hækken mod vest bevares. Der vil være tale om et længehus, der skal opføres parallelt med kirken. Bygningen skal opføres med hvidkalkede mure og med matte teglsten svarende til kirkens tag. På arealet vil den nye materialeplads blive opført som vist på tegningerne. Materialepladsen vil få et samlet areal på ca. 130 m².

Preben Valdemar Jensen oplyste, at der er behov for en ny og tidssvarende mandskabsbygning. Arbejdstilsynet har således gjort opmærksom på, at arbejdsforholdene for graveren ikke er gode nok.

Erik Breum oplyste, at provstiudvalget kan anbefale, at der gives dispensation til det ansøgte.

Line Stephansen oplyste, at Sønderborg Kommune ligeledes kan anbefale, at der gives dispensation til det ansøgte. Placeringen er god i forhold til de hensyn fredningen skal tilgodeses. Der vil skulle søges om landzonetilladelse.

Carsten Porskrog Rasmussen oplyste, at Museum Sønderjylland alene har den bemærkning, at indkigget til kirken fra den sti, der forbinder den nordlige del af kirken med Havnbjerg Mølle ikke bør blive påvirket negativt.

Fredningsnævnet besigtigede herefter området fra den omtalte sti. Det kunne konstateres, at mandskabsbygningen med placeringen ikke vil påvirke indblikket til kirken fra stien.

Fredningsnævnets afgørelse

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet meddele dispensation fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1 samt hel eller delvis ophævelse af en fredning kan efter stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Det er formålet med fredningen af Havnbjerg kirkes omgivelser at sikre kirkens frie beliggenhed ved at fastholde et frirum i kirkens nærmeste omgivelser, samt at sikre indsigten til og udsigten fra kirken og kirkegården. Det indebærer navnlig, at indsigten til kirken, set fra såvel nære som fjerne omgivelser, skal bevares.

Formålet med kirkeomgivelsesfredninger har generelt været at bevare kirkerne som en del af landskabs- og bybilledet. Det indebærer navnlig, at indsigten til kirken, set fra såvel nære som fjerne omgivelser, skal bevares. Hertil kommer beskyttelsen af udsynet fra kirken og fastholdelse af et frirum i de nærmeste omgivelser omkring kirken.

Overfredningsnævnet traf allerede i 1988 en principiel afgørelse om forståelsen af disse fredninger. Afgørelsen gik ud på, at opførelse af mindre bygninger, som er nødvendige for kirkens eller kirkegårdens benyttelse, ikke er i strid med fredningsformålet og derfor i givet fald vil kunne tillades ved dispensation.

Naturklagenævnets og Natur- og Miljøklagenævnet har ved sin dispensationspraksis anlagt en lempeligere vurdering af mindre byggeri til kirkeformål end byggeri til andre formål. Det er herved forudsat, at en placering i nærheden af kirken, inden for det fredede område, er fundet nødvendigt.

Større byggerier af menighedshuse, sognegårde mv. er, uanset behovet for nærhed til kirken, blevet anset som stridende mod fredningens formål, og dermed uden for fredningsmyndighedernes dispensationskompetence, jf. § 50, stk. 1. Evt. gennemførelse af byggeriet vil således forudsætte en ophævelse eller ændring af fredningen, jf. § 50, stk. 5.

Det beror på en konkret vurdering, om et byggeri i ovennævnte forstand og i relation til fredningens formål må anses som ”større”. Efter klagenævnspraksis vil byggeri på mere end et par hundrede m² – afhængig af den nærmere beliggenhed og udformning – normalt blive anset som større.

Der er i den konkrete sag ansøgt om dispensation til at opføre en ny mandskabsbygning på 114 m² umiddelbart nord for kirken. Mandskabsbygningen skal rumme redskabsrum, omklædningsrum, toiletter, bad, frokoststue og kontor. Det er endvidere oplyst, at der ønskes opført en ny materialeplads i samme område som den nye mandskabsbygning.

Ud fra det oplyste om projektet og kirkens omgivelser, herunder det fremsendte skitseprojekt, fotos mv., er det Fredningsnævnets vurdering, at en gennemførelse af projektet ikke vil medføre, at indblikket til kirken vil reduceres, og at tilbygningen og materialepladsen derudover ikke vil påvirke oplevelsen af kirken i landskabet nævneværdigt.

I forhold til formålet med og behovet for tilbygningen og den nye materialeplads, finder Fredningsnævnet det derudover godt gjort, at der er behov for at skabe plads til og samle de aktiviteter, der relaterer sig til det kirkelige arbejde.

På baggrund af ovenstående og ud fra en samlet vurdering finder Fredningsnævnet, at der kan meddeles dispensation til det ansøgte, jf. § 50, stk. 1, på vilkår at

at bygningen bliver placeret som anvist på de fremlagte tegninger nord for kirken og flyttet ca. 1 meter mod øst, så den eksisterende hæk mod vest bevares,

at byggeriet udføres efter samråd med Museum Sønderjylland om den arkæologiske interesser,

at materialepladsen opføres på det anviste område og med en størrelse på ca. 130 m²,

at den eksisterende mandskabsbygning og materialeplads bliver nedlagt, når de nye faciliteter tages i brug med en så kort overgangsperiode som mulig, og

at byggeaffald anbringes udenfor det fredede område.

Klagevejledning ved afgørelse om dispensation:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via forsiden på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,

- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk
Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 1. februar 2017

Margit Ø. Laub
Formand

Denne afgørelse er sendt til:

Arkitekt Mia Rahbek Andersen, mra@linjen.dk
Sønderborg Kommune, post@sonderborg.dk, mtyh@sonderborg.dk
Miljø- og Fødevarerministeriet, Styrelsen for vand- og naturforvaltning, svana@svana.dk ;
sofha@svana.dk
Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Sønderborg, soenderborg@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, soenderborg@dof.dk, jorn.vinther.sorensen@gmail.com
Friluftsrådet/Sønderjylland, soenderjylland@friluftsraadet.dk
Friluftsrådet/Sønderborg, b.joensson@stofanet.dk
Sønderborg Provsti, soenderborg.provsti@km.dk
Haderslev Stift, kmhad@km.dk